

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, पाँचौं तह, प्राविधिक सहायक वा सो सरहको पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या अङ्कभार	समय
प्रथम	सेवासँग सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based-knowledge)	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	Section A: २० प्रश्नx२ अङ्क=४० अङ्क Section B: २० प्रश्नx२ अङ्क=४० अङ्क Section C: १० प्रश्नx२ अङ्क=२० अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय	सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based-knowledge)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	Section A: २ प्रश्नx १० अङ्क=२०अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section B: २ प्रश्नx १० अङ्क=२०अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section C: ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ, सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक भाषा हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ । दुवै पत्रको लिखित परीक्षा एकै दिनमा समेत लिन सकिनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा OMR उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा निर्देशित स्थानमा निर्देशन बमोजिम Bubble लगाउने र OMR बाहेकको उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी Capital letters: A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । Small letters: a, b, c, d मा लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए त्यस्तो उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्रमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव परीक्षा योजनामा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा तीन महिना अगाडि संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।

पाठ्यक्रम लागू मिति: २०८१/८/२३

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, पाँचौँ तह,
प्राविधिक सहायक वा सो सरहको पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम र द्वितीय पत्र

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based knowledge)

खण्ड (Section) (A)

१. संस्कृत वाङ्मय

- १.१ संस्कृत भाषाको परिचय र यसका विशेषता, महत्त्व
- १.२ वेद, उपवेद, ब्राह्मणग्रन्थ र उपनिषद्को परिचय
- १.३ स्मृतिग्रन्थहरू र वेदाङ्गको परिचय
- १.४ पुराणको लक्षण, पुराण र उपपुराणको नाम
- १.५ रामायण र महाभारत सम्बन्धी सामान्य जानकारी

२. धर्म, दर्शन र इतिहास

- २.१ हिन्दु दर्शनको उत्पत्ति र विकास
- २.२ शैव, वैष्णव, शाक्त, सौर्य र गाणपत्य सम्प्रदाय सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- २.३ बौद्ध दर्शनको उत्पत्ति र विकास
- २.४ बुद्धका उपदेशहरू (चतुआर्य सत्य र अष्टाङ्गिक मार्ग)
- २.५ निर्वाण एवं बोधिसत्व सम्बन्धी धारणा
- २.६ बुद्ध धर्मका विभिन्न सम्प्रदायहरू
- २.७ नेपालमा प्रचलित मुख्य मुख्य अन्य धर्महरूका बारेमा सामान्य जानकारी
- २.८ किराँत दर्शनको उत्पत्ति र विकास
- २.९ मुस्लिम तथा अन्य धर्महरूको उत्पत्ति र विकास सामान्य जानकारी

३. इतिहास

- ३.१ इतिहासको परिचय
 - ३.१.१ इतिहासको अर्थ
 - ३.१.२ इतिहासको स्रोतहरू
 - ३.१.३ नेपाली इतिहासमा काल विभाजन
- ३.२ गोपाल, महिषपाल, किरातकालको इतिहासको सामान्य जानकारी
- ३.३ लिच्छवी, मल्ल र आधुनिक कालको राजनैतिक तथा सामाजिक इतिहास
- ३.४ मध्यकालिन कोशी प्रदेशको राजनैतिक तथा सामाजिक इतिहास
- ३.५ पृथ्वी नारायण शाहको नेपाल एकीकरण अभियान
- ३.६ सुगौली सन्धि

४. संस्कृति

- ४.१ नेपालका विभिन्न जातजातीहरूको बसोबास क्षेत्र, धर्म, संस्कार र रितिस्थितिहरू बारे सामान्य जानकारी
- ४.२ कोशी प्रदेशका विभिन्न जातजातीहरूको बसोबास क्षेत्र, धर्म, संस्कार र रितिस्थितिहरू बारे जानकारी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, पाँचौँ तह, प्राविधिक सहायक वा सो सरहको पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

४.३ कोशी प्रदेशका महत्त्वपूर्ण अर्भूत साँस्कृतिक सम्पदाहरू सम्बन्धी जानकारी

५. लिपिविज्ञान

५.१ नेपालमा विभिन्न कालमा प्रचलनमा रहेका लिपिहरूको विकासक्रम

५.२ ब्राह्मी, पूर्वलिच्छवी, उत्तर लिच्छवी लिपिहरूको जानकारी

५.३ मल्लकालमा प्रचलित लिपिहरू सम्बन्धी सामान्य जानकारी

५.४ प्राचीन देवनागरी लिपि, रञ्जना लिपि, नेपाल लिपि, भुंजिमोल लिपि, सिरिजङ्गा लिपि

खण्ड (Section) (B)

६. प्राचीन स्मारक, पुरातत्व र पुरातात्विक स्थल

६.१ पुरातत्वको अर्थ, क्षेत्र र महत्त्व

६.२ पुरातत्व विभागको काम, कर्तव्य र अधिकार

६.३ अन्वेषण तथा उत्खनन सम्बन्धी जानकारी

६.४ नेपालका केही महत्त्वपूर्ण प्राचीनस्मारक र पुरातात्विक स्थलहरू

६.५ कोशी प्रदेशका प्राचीनस्मारक तथा पुरातात्विक स्थलहरू

(किचकवध, भेडियारी, वेतना सिमसार, धनपालगढी, उदयपुरगढी, चुरेक्षेत्र, हलेसीक्षेत्र, पाथिभराक्षेत्र, शिवजटा, तिम्बुङक्षेत्र, बराहक्षेत्र, विजयपुरक्षेत्र, हिलिहाङ दरबारक्षेत्र र कोशी प्रदेशका विभिन्न महत्त्वपूर्ण पुरातात्विक स्थल र गढीहरू)

६.६ विश्व सम्पदास्थल एवं संभावित विश्व सम्पदा स्थलहरू

७. कला तथा वास्तुकला

७.१ नेपालका मूर्तिकला र तिनका विशेषताहरू

७.२ नेपालका चित्रकला र तिनका विशेषताहरू

७.३ नेपालका वास्तुकला र तिनका प्रकारहरू

८. नेपालमा अभिलेख व्यवस्थापन

८.१ अभिलेख एवं कागजातको परिभाषा

८.२ अभिलेखको प्राप्ति, भण्डारण एवं संरक्षण

८.३ अभिलेखको सूचीकरण एवं वर्गीकरण

८.४ राष्ट्रिय अभिलेखालयको संकलनमा रहेका हस्तलिखित ग्रन्थहरू

८.५ नेपालमा अभिलेखालयको विकास

८.६ राष्ट्रिय अभिलेखालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

९. संग्रहालय

९.१ नेपालमा संग्रहालयको विकासक्रम

९.२ संग्रहालयको परिभाषा र महत्त्व

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व उपसमूह, पाँचौँ तह, प्राविधिक सहायक वा सो सरहको पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

९.३ संग्रहालयका कार्यहरू

९.४ संग्रहालयमा सामग्री संकलन विधिहरू

९.५ संग्रहालयका सामग्रीहरूको संरक्षण तथा सुरक्षा

९.६ नेपालका संग्रहालयहरू एवं कोशी प्रदेशमा रहेका संग्रहालयहरूको सामान्य जानकारी

१०. प्राचीन/सौस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी ऐन नियम

१०.१ संस्कृति नीति, २०६३

१०.२ प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३ (संशोधन सहित) र नियमावली, २०४६

१०.३ अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६ र नियमावली, २०६३

१०.४ गुठी संस्थान ऐन, २०३३

१०.५ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

१०.६ प्राचीन स्मारक संरक्षण कार्यविधि, २०६४

१०.७ संस्कृति र पुरातत्व क्षेत्रसँग सम्बन्धित नेपाल सरकारबाट हस्ताक्षर गरेका अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धी

खण्ड (Section) (C)

१. नेपालको संविधानको भाग १ देखि ५ र भाग १३ देखि २२ सम्म तथा अनुसूची ५ देखि ९ सम्म
२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९ (कोशी प्रदेश)
३. प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश)
४. स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० (कोशी प्रदेश)
५. प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश)
६. प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०७७ (कोशी प्रदेश)
७. प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश)
८. प्रदेश लोक सेवा आयोग नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश)
९. प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ (कोशी प्रदेश) को परिच्छेद १ र परिच्छेद ६ सम्बन्धी जानकारी
१०. कोशी प्रदेशको योजनाबद्ध विकास तथा चालु आवधिक योजना सम्बन्धी सामान्य जानकारी